

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

3. søndag i påsketiden – 30.april 2017

Prekentekest: Joh 10,11-18

Lesetekst I: Esek 34,11-16 / Apgj 2,36-41

Lesetekst II: 1 Pet 20,20-25

Gjetermotivets kjerne

Omsorgsmotivet

I denne søndagen tekst møter vi ett av de mest kjente og kjære Jesus-motivene vi har – og her er det mange gode innfallsvinkler til forkynnelsen. Det faller gjerne naturlig å snakke om vår personlige Gudsrelasjon, om Guds omsorg og ledelse. Gjetermotivets finner vi jo igjen mange steder i Bibelen. Aller tydeligst selvfølgelig i Salme 23, men også i Jesu egne lignelser om den ene sau og de nitti ni og i det som er dagens lesetekst fra Esekiel 34, hvor Guds omsorg og trofasthet mot sitt folk beskrives med utgangspunkt i bildet av Gud som den store gjeter, som oppsøker og samler saueflokkene, leger de skadde, gir styrke til de svake og fører dem hjem til landet hvor han gi trygghet, godt beite og hvile.

En annen mulighet

Men det finnes også en annen mulig inngang til denne teksten, som jeg vil hevde kommer tydelig frem når man ser på sammenhengen som dagens prekentekest står i.

Johannes kapittel 10:1-21 inneholder to «Jeg er» utsagn: «Jeg er porten inn til sauene» og «Jeg er den gode gjeter». Hvor er det Jesus sier disse ordene? Man kunne tenke seg at ordene er hentet fra en av hans taler ved Genesaretsjøen hvor man sikkert kunne se saueflokkene på høydene i bakgrunnen. Men det er ikke der Johannes plasserer disse utsagnene. Jesus sier dette i Jerusalem, midt i byen – mest sannsynlig i nærheten av tempelet. Disse ordene er en del av et lengre avsnitt som går fra Joh 7,1-10,21 hvor Jesus er i Jerusalem i forbindelse med løvhyttefesten (Joh 7,53-8,11 er et senere tillegg som nok ikke hører hjemme i det opprinnelige avsnittet).

Jeg vil foreslå at dersom vi leser hele dette avsnittet i sammenheng. Det vil kaste et nytt lys over dagens prekentekest. Dette lengre avsnittet inneholder flere kjente utsagn fra Jesus, i tillegg til de to nevnte i kap. 10. I Joh 7,37-38 finner vi ordene: «Den som tørster skal komme til meg og drikke. Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften sier, renne elver av levende vann.» I Joh 8,12 finner vi: «Jeg er verdens lys. Den som følger meg skal ikke vandre i mørke men ha livets lys.» Og i Joh 8,58 finner vi ordene: «Sannelig, sannelig jeg sier dere, før Abraham var, er jeg».

Sammen med de to «Jeg er» utsagnene i Joh 10 får vi en rekke sentrale Jesus-utsagn som alle peker på hvem Jesus er, at han er mye mer enn en profet og en rabbi. I alle disse utsagnene brukes bilder som i det gamle testamentet knyttes til Guds identitet og vesen. I Jesus personifiseres disse bildene på Guds omsorg, nåde og kjærlighet! Gud kommer nær sitt folk – og det på det mest nærliggende stedet for Guds nærvær, tempelet i Jerusalem.

Den blinde mannen

Midt i dette lange avsnittet finner vi også fortellingen om Jesus som helbreder den blindfødte mannen (Joh 9). På mange måter binder denne fortellingen sammen alle disse utsagnene og konkretiserer deres betydning. Og jeg tenker at det også er her vi finner nøkkelen for å forstå utsagnet om «Jeg er den gode gjeter». Nå er det ikke rom til en grundig gjennomgang av hele teksten her som tar for seg løvhyttefesten og hvordan Jesus med sine ord og fortellingen i Joh 9 blant annet spiller på vann- og lyssymbolikken som var sentral i feiringen. Men jeg vil prøve å si noe om hvordan denne fortellingen konkret belyser gjetermotivet.

Jesus er på vei ut fra tempelet når han møter den blindfødte mannen. Han har trolig sittet på trappene ved utgangen av tempelområdet på sørsiden og tigget. Her satt han, mer eller mindre utestengt fra fellesskapet av fromme jøder og pilegrimer som toget forbi opp til tempelplassen i høytiden. Han sitter i nærheten av renselsesbadene og av en av rådssalene, hvor folkets ledere var samlet. (Man har for øvrig funnet rester av en inskripsjon som lyder «for de eldste» like sør for tempelmuren, som sannsynlig kan knyttes til denne rådssalen.)

I løpet av løvhyttefesten har en prosesjon av prester med tilhørere og tilskuere daglig toget forbi som en del av vannbæringsseremonien, hvor vann ble hentet fra Siloadammen noen hundre meter lenger nede i bakken og opp til tempelet. Denne mannen fikk nok ikke være med. Han var forbigått og oversett. – Men Jesus ser ham. Jesus som nettopp har sagt «Jeg er verdens lys» - han gjør mørket til lys på en helt konkret måte for denne mannen. Han sender ham ned til Siloa-dammen (kilden til det levende vann) hvor han vasker seg og får synet igjen – og hvorfra han «sendes ut» for å kunne ta del i vandringen opp mot tempelet – hvor han nå kunne få være en del av fellesskapet.

Det gjøres et tydelig poeng av at denne mannen ikke bare får se fysisk, men at han også ser, som så mange andre ikke gjorde, det som virkelig betyr noe – og det er hvem Jesus er. Og det første han gjør er å fortelle til naboene, til fariseerne og så til «jødene» (dvs. folkets ledere) – om denne mannen som hadde gitt ham synet igjen – denne mannen som må være en profet – denne mannen som må være fra Gud. Og responsen er gjennomgående negativ. Ingen tror at underet har skjedd. Naboene er usikre på om dette er samme mannen. Og fariseerne og folkets ledere, som må ha gått forbi mannen på tempeltrappen daglig kjenner ham ikke igjen, avviser ham og kaster ham ut (igjen!). Hvorpå Jesus igjen oppsøker ham, viser seg for ham – og anerkjenner hans tro – og på den måten slipper ham inn i de troendes fellesskap.

Når Jesus så, i det påfølgende avsnittet, snakker om at han er porten inn til sauene og han er den gode gjeter – så blir det tydelig at det her tegnes en kontrast til Israels ledere – som skulle ha denne rollen, og som gjør det motsatte. Her er teksten fra Esekiel 34 en viktig bakgrunn. Ikke bare de versene som er satt opp som lesetekst for dagen, men v. 1-10 som er domsord over Israels gjeter (ledere), som ikke bryr seg om flokken, som «spiser fett» og «kler seg i ullen», men gjeter ikke sauene; som ikke bryr seg om de svake og syke, men hersker over dem med makt. Det er disse som Jesus kaller «leiekarere». Og deres feil og mangler illustreres i deres forhold til den blindfødte mannen, som de overså, utestengte fra fellesskapet og ikke ville høre på, selv når han hadde et budskap fra Gud til dem.

Det er som svar på domsordet at Gud i Esekiel gir løfte om at han skal samle sauene og ta vare på dem. Israels ledes behandling av denne mannen illustrerer hvordan de har sviktet sitt folk, misbrukt sin makt og blitt blinde for Guds åpenbaring, selv når den viser seg rett foran øynene deres. Det er som svar på dette og oppfyllelse av profetien i Esekiel 34 at Jesus helbreder denne mannen, åpner opp porten for ham og viser ham Guds sanne omsorg for de svakeste i sitt folk. Det er som var på svar på dette at Jesus sier «Jeg er den gode gjeter» som gir sitt liv for sauene. Og den blindfødte mannen viser at når sauene får høre den gode gjeters stemme, kjenner de ham – og følger ham. Denne hendelsen og Jesu ord peker da frem mot den endelige oppfyllelsen av profetien, hvor Jesus, gjennom sin død på korset, skal gi sitt liv for sauene, og gjennom dette tilby nytt liv til alle som vil høre hans stemme og følge ham.

Utvidet perspektiv

Da har vi kanskje - via en lang omvei om Joh 7-10 og spesielt Joh 9 - kommet tilbake til det som er kjernen i prekmenteksten for i dag: Hva vil det si at Jesus er den gode hyrde? Forhåpentligvis så utfordrer dette oss til å ta inn bredden av Jesu ord.

Jo, dette handler om vår personlige relasjon til Gud, om Guds omsorg, nærhet, ledelse i våre liv. Men det er tydelig at her handler det også om et større perspektiv. Det handler om Guds frelsesplan for alle mennesker – og det handler konkret om Guds omsorg for de svakeste i samfunnet, de som faller utenfor, eller stenges ute. Dette er jo ikke minst relevant når vi i dag diskuterer hvem som skal og ikke skal få slippe inn i vårt land – og hvordan vi skal ta imot de som kommer.

Det handler om en tydelig kritikk av de som først og fremst er opptatt av å beskytte sin egen makt og posisjon (politisk eller religiøs) og dermed blir blinde for det som er Guds vilje for alle mennesker. Og her utfordres også vi som menigheter og ikke minst som ledere – til å følge Jesu eksempel. For på samme måte som Israels ledere fikk i oppgave å være hyrder for sitt folk, får vi også et hyrdeansvar (jf. Peter i Joh 21) – og er kalt til å ta vare på de svake, inkludere de utstøtte og vise veien til Jesus – for alle mennesker.

Ser vi tilbake på hele tekstavsnittet fra Joh 7-10 – så kan vi trekke ut essensen i hva det vil si å være en god gjeter – essensen i Jesu kall, som også er blitt vårt kall: Å være lys (se de utstøtte, vise vei), gå til kilden (til Jesus selv – hvor vi får nytt liv og hvorfra vi sendes ut til verden) og åpne dører (inn i fellesskapet, inn til Guds omsorg og nåde).

Knut Helge Høyland

Pastor Grimstad Frikirke. Tidl. Leder Caspari Center.

knuttunk@gmail.com